

Інформаційний бюлетень з практики Суду № 114

Грудень 2008

Mirilachvili проти Росії - 6293/04

Рішення від 11.12.2008 [Секція I]

Стаття 6

Кримінальне провадження

Стаття 6-1

Справедливий судовий розгляд

Рівність сторін

Відмова суду надати стороні захисту документи стосовно операції таємного стеження і долучити до справи покази ключових свідків, отримані захистом: *порушення*

Факти: У 2003 році заявника було визнано винним в організації викрадення групи осіб. Суд спирався на запис телефонних розмов, зроблений поліцією у квартирі одного з потерпілих. Відповідно до закону про оперативно-розшукову діяльність, суд відмовився надавати захисту документи, що стосувались надання дозволу на прослуховування. Суд також надав великої ваги письмовим свідченням трьох основних свідків, отриманим слідчим на стадії попереднього розслідування і зачитаним під час судового розгляду. Ці свідки жили у Грузії, і суд безуспішно подавав прохання до грузинських державних органів про забезпечення появи цих свідків у суді. Двоє свідків ніколи не з'являлись у російських судах, а третій з'явився тільки на стадії апеляційного розгляду. Заявник не мав також можливості допитати цих свідків під час попереднього розслідування. Водночас цих трьох свідків допитали у Грузії адвокати сторони захисту після початку судового розгляду і надіслали до суду письмові покази, у яких вони відмовлялись від своїх попередніх зізнань. Усі вони стверджували, що обмовили заявника і робили попередні свідчення у прокуратурі під примусом. Захист просив суд долучити ці докази до справи, але суд заперечив проти цього на тій підставі, що закон забороняє захисникам допитувати свідків, вже допитаних прокуратурою, тим більше у спосіб, що не відповідає процедурі збору доказів «у правильному і належному вигляді», як того вимагає закон. Вирок проти заявника був в основному залишений без змін апеляційною інстанцією.

Право

Відмова надати стороні захисту документальні докази: Суд не виключає можливості того, що згадані документи могли бути корисними для сторони захисту, яка, відповідно, мала законний інтерес просити про їх надання. Водночас Суд схильний погодитись з тим, що з огляду на контекст справи, документи, які вимагав заявник, могли містити певну таємну інформацію, котра стосувалась національної безпеки. За таких обставини національний суддя має широку можливість розсуду в ухваленні рішення щодо поданого захистом клопотання про розкриття документів. Слід встановити, чи нерозкриття цих документів було врівноважене належними процесуальними гарантіями. Документи, пов'язані із наданням дозволу на

прослуховування телефонних розмов, були вивчені головуючим у судовому засіданні у незмагальний спосіб. Тому відмова розкрити певну інформацію не була одностороннім рішенням прокуратури, а рішенням судді. Водночас суд не встановлював, чи ці документи могли стати в нагоді для захисту, або чи їх розкриття могло, принаймні у доведений спосіб, зашкодити державним інтересам. Суд обґрунтовував своє рішення характером згаданих документів, а не аналізом їхнього змісту. Відповідно до закону про оперативно-розшукову діяльність, який категорично забороняє розкриття інформації, котра стосується даної діяльності, роль суду під час розгляду клопотання захисту про розкриття інформації є вкрай обмеженою. Тому процес ухвалення рішень з цього питання був дуже недосконалим. Оспорюване рішення було розпливчастим і уточнювало різновид секретної інформації, яку могли містити документи щодо операції таємного спостереження. Суд просто постановив про повну заборону проведення змагального розгляду усіх цих документів. Водночас, операція таємного спостереження була спрямована не на заявника або співобвинуваченого. У підсумку, рішення не надавати документи стосовно операції таємного спостереження не супроводжувалось належними процесуальними гарантіями і не було достатньо обґрунтованим.

Прийнятність показів свідків: сторона захисту перебувала у несприятливому становищі, порівняно з обвинуваченням: прокуратура могла безпосередньо допитувати ключових свідків, чого не міг зробити захист. Водночас неможливість для заявника допитати цих свідків особисто може бути пояснена певними об'єктивними обставинами, котрі перебувають поза межами контролю російської влади. Проте самого цього факту не достатньо, аби мати можливість дійти висновку про правосудність отримання і дослідження доказів. Захистові не було дозволено надати нові письмові покази свідків. Докази, надані захистом, були належними і важливими. Троє згаданих свідків були головними свідками обвинувачення. Захист очікував від їхніх нових свідчень можливість не тільки отримати докази доведення невинуватості, але й спростувати докази обвинувачення проти заявника. На обґрунтування відмови досліджувати нові свідчення, суд послався на положення внутрішнього законодавства, котрі, схоже, не переслідують жодного видимого законного інтересу. З огляду на особливі обставини справи, коли заявник не мав спроможності самостійно допитати багатьох ключових свідків під час судового засідання або принаймні на стадії попереднього розслідування, відмова долучити до справи свідчення, отримані захистом, не була виправдана. Суд, проте, підкреслює, що він не має на меті за допомогою цього висновку висловитись щодо оцінки цього доказу, котра є прерогативою внутрішніх судів.

Загальна справедливість провадження: Захист перебував у набагато несприятливішому становищі, ніж обвинувачення, стосовно дослідження дуже важливої частини матеріалів справи. З огляду на роль, яку відіграє зовнішня видимість у питаннях кримінального правосуддя, дане провадження в цілому не відповідало вимогам «справедливого судового розгляду».

Висновок: порушення (одноголосно).